

Početaka je bilo više...

Za domovinu hokeja na ledu smatra se Kanada. Prema predanjima, sličnu igru igrala su tamošnja indijanska plamena prije mnogo vjekova. Ali, igru na ledu upražnjavali su i Evropljani, o čemu svjedoče i neke hronike, bakropisi i slike iz 15. i 17. vijeka (Holandija, Irska, Škotska). Hokej su u Kanadu ponovo »prenijeli« studen-ti Robertson i Smit 1879. godine i zaigrali ga u Montrealu (prije toga oduševili su se igrom na ledu u Engleskoj). Robertson i Smit su sastavili i prva pisana pravila, po kojima su u sezoni 1880/81. igrane utakmice u hokeju na ledu. Tada se osnivaju i prvi klubovi. U Montrealu je sezonu kasnije odigran i prvi hokejaški turnir.

Novi sport se potom širi u Evropu, gdje vrlo brzo potiskuje stare igre na ledu na osnovu kojih je stvoren. Prve utakmice igraju se u Engleskoj 1890, potom u Francuskoj, Švedskoj, Švajcarskoj... U SAD prva utakmica je odigrana 1895. godine. Međunarodna liga za hokej na ledu osnovana je

1908. i te godine odigran je i prvi međunarodni turnir. Prvo prvenstvo Evrope odigrano je 1910. godine u Les Avenstsu u Švajcarskoj, a prvi evropski šampion bila je Engleska.

Franjo Bučar je pionir hokeja na ledu u našim krajevima, prvi put je držao predavanja o ovom sportu na Tečaju učitelja gimnastike (1894–96). Prvu utakmicu odigrali su u sezoni 1916/17. u Zagrebu Hrvatski akademski športski klub (HASK) i Prvo hrvatsko klizačko društvo. Pobjedio je HASK sa 2:0, a u revanšu je izgubio sa 0:6. Prva međunarodna utakmica u hokeju na ledu u našoj zemlji odigrana je 1932. godine, a sastali su se ljubljanska »Ilirija« i KAC iz Celovca. Pobjeda je pripala gostima. Prvo prvenstvo Jugoslavije u hokeju na ledu održano je 1939. godine, a prvi šampion bila je »Ilirija«.

Jugoslovenska reprezentacija prvi put učestvuje na takmičenju za Prvenstvo svijeta 1939. godine u Cirihiu, a prvi put na olimpijskom turniru naši ho-

kejaši igraju 1964. godine u Innsbuku. Najveći uspjeh na međunarodnoj sceni jugoslovenski hokejaši zabilježili su 1968. godine na Zimskim olimpijskim igrama u Grenoblu, gdje su osvojili prvo mjesto u »B« grupi, odnosno deveto mjesto u svijetu.

Hokej na ledu u Bosni i Hercegovini počinje da se igra sredinom pedesetih godina, ali ne uspijeva da se održi, prije svega zbog nedostatka vještačkog klizašta. Nekoliko godina poslije rata, prilikom raspodjele sportske opreme, jedan komplet opreme za hokej na ledu pripao je Smučarskom klubu Sarajevu. Članovi Kluba počeli su da ravnaju teren oko klupskog doma na Brusu na Trebeviću, s namjerom da ga naližu vodom i zalede za hokejaško igralište. Ali, ideja nije do kraja realizovana.

Međutim, sarajevski mladići počeli su organizovati da igraju hokej na ledu krajem 1953. godine. Inicijator i nosilac svih akcija na utemeljenju hokeja u Sarajevu bio je sportski entuzijasta Jaša Bakov, koji je o tome napisao i knjižicu pod naslovom »Biće hokeja u Bosni!«. Riječ je, u stvari, o Jašinom dnevniku, koji počinje ovako:

»14. XI 1953 – subota. Danas je bio mraz, čvrst i preko celog dana. Pratim dolazak zime i radujem joj se.

23. XI – ponedjeljak. Prvo klizanje u Pionirskoj dolini! Rekord mi je dosad bio 30. XI – onamo, u Vojvodini – naravno.

24. XI – utorak. Klizanje – drugi dan. Agitujem, te niču klizači, dolaze. Dosad su znali samo za jurenje niz strme ulice...

29. XI – nedelja. Klizanje i hokej na ledu sa granama.

7. XII – ponedjeljak. Juče ujutro igrali hokej naveliko. Laban sebi napravio originalan štap. Hej, hej! – Hokej! Naš pozdrav – ispao nekako i odnekud...

Prvi sarajevski hokejaši u toku sezone 1953/54. treniraju i međusobno igraju utakmice na zaleđenom jezeru u Pionirskoj dolini i na zaleđenoj plohi u Potfalićima, na mjestu na kome je sada poslovna zgrada »Energoinvesta«. Prvu utakmicu van Sarajeva odigrali su 26. januara 1955. godine u Beogradu s ekipom »Ledare«, odnosno Klizašta Tašmajdan i – pobijedili sa 4:3. O tome je Jaša Bakov u svom dnevniku zapisao:

»Borba je bila lepa, živa. Sa obe strane se videlo

nezanjanje klizanja i pravila u praksi. Pobili smo sa 4:3! Pobjeda izvojevana u produžetku dvaput po pet minuta. Golove su dali Burazor (Slavko, op.a.) – prvi gol! Onda Cico (Fahrudin, op.a.) Corović i dva Laban (Radun, op.a.). Boka bio isključen na dva minuta. Radost zbog pobjede kod naših velika. Dao sam pojačanje hrane kilo džigernjače...»

Prilikom gostovanja u Beogradu sarajevski hokejaši su odigrali još dvije utakmice: izgubili su od druge ekipe Partizana sa 4:5 i igrali neriješeno sa Crvenom zvezdom 3:3.

Marta 1955. slijedi gostovanje u Jesenicama i dva poraza (0:40 i 0:14), a posljednji put ekipa koju je vodio Jaša Bakov gostuje u Beogradu januara 1956. godine, gdje van konkurencije učestvuje na Prvenstvu Srbije, uz tri poraza.

Posljednji meč prva generacija sarajevskih hokejaša na ledu odigrala je početkom 1958. godine s

ekipom Sarajevskog garnizona na zaleđenom igralištu stare »Skenderije« i zabilježila i posljednju pobjedu.

»Hoćeš li lepu zimu, idi u Sarajevo!« Ovom rečenicom završava Vojvodanin Jaša Bakov svoj dnevnik s proročanskim naslovom »Biće hokeja u Bosni!«. Na žalost, Jaša nije dočeka dan kad je Sarajevo dobilo prvo, a zatim još dva moderna igrališta za hokej na ledu. Vijest da je Sarajevo 1984. godine dočeka 14. zimskih olimpijskih igara nije ga zatekla među živima, kao ni ona da je 11. septembra 1980. godine u Sarajevu osnovan Hokejaški klub Bosna, koji se takmiči u Međurepubličkoj ligi Istok. Ekipa Bosne prvu pobjedu u ovoj ligi izborila je 18. decembra 1983. u susretu sa Vardarom iz Skoplja (8:2).

Prvo međunarodno takmičenje u Sarajevu, Evropsko prvenstvo juniora »C« grupe, održano je početkom marta 1983. godine.

Bob

»Bolidi« s Trebevića

Prve korake u razvoju boba načinili su, krajem 19. vijeka, engleski turisti u švajcarskom zimskom centru Sent Moricu. U potrazi za atraktivnijim sankanjem, prvo su počeli da grade brže sankaske staze, a onda načinili zahvate i na sankama. Novo vozilo je vremenom bilo sve osobenije konstrukcije i sve teže, zbog stabilnosti na stazi. U Sent Moricu je osnovan i prvi boba-klub, a 1898. godine sagrađena je prva boba staza »Krestarun«.

Savremeni boba konstruisan je takođe u Sent Moricu 1904. godine, a u ovom zimskom centru održano je i Prvo evropsko (1914) i Prvo svjetsko prvenstvo (1927). U olimpijskom programu boba se prvi put pojavio na 2. zimskim olimpijskim igrama (opet u Sent Moricu), a Međunarodna federacija za boba i tobogan osnovana je 1923. godine.

Boba se prilično rano pojavio i u našim krajevima. U toku zime 1909/10. prvi četvorosjed jurio je strimim beogradskim ulicama, a iz inostranstva ga

je dovezao Mileta Nedić. Prva takmičenja u Beogradu održana su u sezoni 1919/20, a godinu dana kasnije studenti Miša Stojanović i Nikola Stanković sami konstruišu boba-četvorosjed. U jesen 1922. u Beogradu je osnovan i Sportski boba-klub, koji je organizator lokalnih takmičenja. Boba-klub je osnovan i u Valjevu 1933. godine, ali ni on se, kao ni beogradski, nije mogao održati, jer za kvalitetna takmičenja nije bilo odgovarajuće staze.

Boba se pred početak drugog svjetskog rata pojavio i na sarajevskim ulicama. Grupa sarajevskih mladića (Lav Mantula, Leško Stanković, Branko Perić i Pavle Lukač), opremljena kožnim kapama i rukavicama, te motociklističkim naočalama, uživa u vožnji neobičnim vozilom niz padine Trebevića i Sirokače.

»Bile su to, u stvari, boba-rodle, koje se nisu mnogo razlikovale od tadašnjih bobova, koje smo gledali u američkim filmovima, kaže jedan od prvih boba-vozača u Sarajevu

Pavle Lukač. Vozilo nam je 'skuckao' neki majstor, presjekao je šine na rodla-ma i napravio pokretni prednji dio s upravljačem. Bob je imao i kočnice na sajlu, s kukom na kraju. Vozili smo se malo, jer ubrzo je došlo i ratno vrijeme, u kome se izgubio i trag prvog sarajevskog boba.

Na utemeljenju boba ništa se, ipak, nije moglo učiniti do izgradnje kombinovane bob i sankaske staze na Trebeviću, koja je prvi put zaleđena decembra 1982. godine. Inače,

prvi vozači boba u 1979. godine osnovanom Bob i sankaskom klubu Željezničar u Sarajevu bili su: Nenad Prodanović, Zdravko Stojnić, Boris Radenović i Faruk Herco, a prvi trener im je bio Vladimir Pajić. Inače, do osnivanja bob-saveza, interese jugoslovenskog boba u inostranstvu zastupa SOF-KBiH.

Prvo međunarodno takmičenje u bobu na trebevičkoj stazi (Evropsko prvenstvo) održano je početkom 1983. godine.

Brzo i umjetničko klizanje

S »plazališta« na piste

Ostaci obrađenih životinjskih kostiju iz kamenog doba, pronađeni u Murfieldsu u Engleskoj, neoboriv u dokaz da su i tadašnji ljudi izradivali klizaljke. Klizaljke od kosti korištene su hiljadama godina. Tako se u jednoj londonskoj hronici iz 12. vijeka opisuje klizanje londonskih dječaka na kostima pričvršćenim na obuću. Klizanje se spominje i u skandinavskim sagama iz 14. vijeka, a Švedanin Olaus Magnus vijek kasnije opisuje prva takmičenja u brzini na klizaljicama. Prvi klizački klub osnovan je u Edinburgu 1642. godine.

Klizanje ima dugu tradiciju i u našim krajevima. U prvoj polovini prošlog vijeka masovni skupovi klizača i klizačica organizovani su na zaleđenim jezerima u Maksimirskom parku u Zagrebu. No, prvi klizački klub osnovan je u Ljubljani 1866. godine (Ljubljansko klizačko društvo). U Zagrebu je pet godina kasnije osnovan Inicijativni odbor za osnivanje klizačkog kluba, a prvo takmičenje u ovom

gradu organizovano je 1874. godine. Potom se osnivaju klizački klubovi u Velikom Bečkereku (Zrenjanin) 1875, Sisku 1876, a u Zagrebu je Prvo hrvatsko sklizačko društvo osnovano 1877. godine.

Klizanje na ledu bilo je u prohujalim vijekovima popularno i među sarajevskom omladinom. O tome su ostala i dva pisana dokumenta. Još 1779. godine Mulamustafa Bašeskija u svojim zapisima opisuje mjesec »erben«, zimu koja je bila bez snijega, ali veoma hladna, na radost djece koja su cijelu zimu provela u »plazanju«.

U ljetopisu »Bošnjak« iz 1896. govori se o klizanju sarajevske omladine na »vojnom plazalištu«, što je, vjerovatno, bilo neko zaleđeno jezerce u katarskom krugu.

Poslije drugog svjetskog rata bilo je u Sarajevu više pokušaja da se organizovanije pristupi klizačkom sportu. Slabi uslovi bili su razlog što se u tome nije do kraja uspijevalo. Fiskulturno društvo Torpedo je 25. januara 1947. godine otvorilo kli-

zalište »na igralištu odbojke i košarke ispred Fiskulturnog doma«. No, devet dana kasnije u »Oslobodenu« je zabilježeno: *»Iako je klizački sport u Sarajevu veoma obiljubljen, naročito kod omladine, posjeta klizalištima je vrlo slaba. Ustanovljeno je da je razlog slaboj posjeti smanjivanje klizalji...«*

Od 23. novembra 1953. godine krenulo je klizanje na zaleđenom jezeru u Pionirskoj dolini. Veliki zaljubljenik klizanja i posleбно hokeja na ledu Jaša Bakov okupio je tridesetak klizača. Brzo su naučili osnovne elemente klizanja i opredijelili se za — hokej.

Novih pokušaja nije manjkalo. Januara 1964. godine članovi Smučarskog kluba Jahorina osposobili su na teniskom igralištu na Skenderiji klizalište, na kome se klizalo i u večernjim satima, pod rasvjetom. No, opet je led trajao do prvog zatopljenja. Valjalo je čekati izgradnju dvorane na »Skenderiji«, prve dvorane s umjetnim ledom u Bosni i Hercegovini. Od 1971. godine počela su da se organizuju i gradska prvenstva u brzom klizanju, čija tradicija nije prekidana. Do otvaranja ledenih površina na Zetri održano je sedam otvorenih prvenstava Sarajeva u

brzom klizanju (1971, 1972, 1973, 1979, 1980, 1981. i 1982. godine), a na ovim takmičenjima učestvovali su i klizači iz ostalih jugoslovenskih klubova, mada brzo klizanje u našoj zemlji zaostaje za razvojem umjetničkog klizanja.

Inače, na ledu »Skenderije« 1981. godine održano je i Prvenstvo Jugoslavije u umjetničkom klizanju.

Led u Gradskoj dvorani »Skenderije«, mada su ga često »topile« razne sajamske priredbe, odgojio je nekoliko hiljada klizača i klizačica u Sarajevu, što je bila baza za formiranje Klizačko-koturaljskog kluba Bosna, januara 1981. godine. Ansambl ovog kluba izveo je veoma uspio program prilikom otvaranja Olimpijske dvorane na Zetri, 14. decembra 1982. godine, kada je počelo i Juniorsko prvenstvo svijeta u umjetničkom klizanju, prva međunarodna klizačka priredba u Sarajevu. Titule svjetskih šampiona iz Sarajeva ponijeli su: Simon Koh (Njemačka DR) u konkurenciji juniorki, Kristofer Bovman (SAD) u konkurenciji juniora, Marina Avstiskaja i Jurij Kvašnjin (SSSR) među parovima i Tatjana Gladkova i Igor Špiljband (SSSR) u konkurenciji plesaćkih parova.

Prvo međunarodno takmičenje na pisti za brzo klizanje na Zetri (Junior-

ske prvenstvo svijeta) održano je 5. i 6. marta 1983. godine.

Trinaest zlatnih trofeja

Šest bosanskohercegovačkih smučara i smučarki u svojim vitrinama čuva zlatne medalje s jugoslovenskih prvenstava za trijumfe u pojedinačnoj konkurenciji. Po broju trofeja najuspješniji je paljanski biatlonac Tomislav Lopatić, koji je tri puta bio najbolji junior u zemlji. Dva puta prvak Jugoslavije u spustu bio je Ajdin Pašović, član Smučarskog kluba Sarajevo, koji je do sada i jedini bosanskohercegovački smučar s titulom seniorskog šampiona. Zatim, sa po jednim zlatnim trofejom u juniorskoj konkurenciji slijede: Miroslav Čiro Blažević (Travnik), Katica Sporer—Tošić (Sarajevo), Robert Brudar (Sarajevo) i Zoran Čosić (Romanija). Dodaju li se ovome i četiri zlatne medalje koje su paljanski biatlonci osvojili na juniorskim prvenstvima Jugoslavije, dobije se brojka od trinaest šampionskih titula. Brojka, istina, nije impozantna, ali bosanskohercegovačke smučare svrstava u jugoslovenskoj konkurenciji odmah iza takmičara i takmičarki iz

»smučarske republike«, Slovenije.

Titule su pristizale sljedećim redoslijedom: Miroslav Blažević 1952, Katica Sporer—Tošić 1963, Ajdin Pašović 1974. i 1975. a potom u četiri predolimpijske godine osam trofeja donose paljanski biatlonci i jedan — Robert Brudar. Iz ovog hronološkog pregleda moguće je vidjeti razmjere »skoka kvaliteta bosanskohercegovačkog smučanja početkom osamdesetih godina. S obzirom na to da su nosioci trofeja osvojenih u četiri predolimpijske godine još aktivni takmičari, da tek prerastaju od juniora u kvalitetne seniore, te da nije isključeno da maltene još u toku štampe ove knjige ostvare neki novi uspjeh na jugoslovenskoj sceni, opise njihovih podviga ostavljamo kasnijim hroničarima smučarskih zbivanja, a u nastavku ćemo ispričati priču o prvim jugoslovenskim šampionima poniklim u bosanskohercegovačkim klubovima.

A, ova priča o šampionima počinje 1952. godine

na Jahorini, uz krupne korake travničkog dječaka Miroslava Blaževića, koji hita ka cilju trke omladinaca na Prvenstvu Jugoslavije u smučarskom trčanju.

»Bila je to jako ubjedljiva pobjeda za današnje pojmove. Imao sam više od 25 sekundi prednosti nad drugoplasiranim takmičarem« prisjeća se Blažević, kasnije dobar fudbaler, a danas još bolji fudbalski trener.

Sa sjetom prvi šampion priča o svojim smučarskim počecima na Vlašiću:

»Ko je tada pitao za uslove! Skijali smo iz ljubavi, ne znajući da se znojna košulja treba presvući, jer druge nije ni bilo. Na Vlašić se iz Travnika kretalo u subotu, ponekad i noću, poslije igranke, a trebalo je do gore oko tri sata hoda. Povratak bi bio odmah sutradan, a nismo propuštali gotovo nijednu sedmicu bez Vlašića.«

Ipak ste se ubrzo preselelili među fudbalere?

»Pa, učinilo mi se da mi je nogomet srodniji, jer se igra cijelu godinu, a skijalo se tek dva mjeseca. Osim toga, čovjeka povuče i društvo, a moje društvo je bilo naklonjenije nogometu«. Ljubav prema fudbalu je prevagnula, ali ona prva, smučarska, nikada nije iščezla.

»I danas, koliko god mi to vrijeme dozvoljava, rado pođem na skijanje, bilo da sam u Švicarskoj, gdje me odveo posao, ili kod kuće. Skijanje je izvanredna relaksacija i u srednjim godinama«, kaže Blažević.

Priča o šampionima nastavlja se 1963. godine u Mrkopolju u Gorskom Kotaru, gdje je u trci najboljih jugoslovenskih juniora ki trkačica, trci začinjenoj i pehovima, trijumfovala Katica Sporer, članica Sarajevskog smučarskog kluba (danas Smučarski klub Sarajevo).

»Uzbudjenja u toj trci bilo je na pretek, priča Katica Sporer. Slovenke su nastupile u punom sastavu, a to znači da je konkurencija bila vrlo jaka. Bila je tu i jedna vrlo jaka mještanka, koja se izvanredno pripremila na 'svojoj' stazi, a i ja sam htjela da se dokažem na 'svom' terenu, jer rođena sam u Delnicama. A, imala sam na tom takmičenju, kao nijednom, pehove. Napukla mi je skija, vez se otkopčavao, pala sam dva puta, od čega i danas osjećam posljedice u ramenu. Međutim, tek sad kad razmislim, svjesna sam kako sam bila dobro pripremljena, kad sam uz sve te hendikepe postigla odlično vrijeme, mnogo bolje

od drugoplasirane takmičarke.»

Početkom šezdesetih godina Sarajevski smučarski klub je imao prilično kvalitetnu žensku trkačku ekipu. O tome Katica Šporer priča:

»Sjećam se, kao sam došla u SSK, u Klubu nije bilo trkačica. Medutim, ja sam onda povukla djevojke iz srednjoškolskog doma, njih desetak, pa smo ipak predstavljale neku snagu. Inače, vjerovatno je, uz popularnost koja privlači na alpske staze, i veliki napor u trčanju jedan od razloga što ga žene rjeđe prihvataju, mada je mnogo zdravije.»

Katica Šporer je bila sportistkinja velikih dometa, i to na više frontova. U atletici je postizala izvanredne rezultate u bacanju diska i kugle, u čemu je bila i standardna reprezentativka, bila je u svoje vrijeme i jedna od najboljih sarajevskih rukometašica, a u smučanju, pored dominacije u konkurenciji trkačica, bila je i jedna od najboljih alpinka u Bosni i Hercegovini.

Priču o šampionima postavio je član SSK Ajdin Pašović 1974. godine na Golteu iznad Maribora, gdje je postao juniorski prvak Jugoslavije u spustu, a godinu dana kasnije

na Jahorini se domogao i seniorskog šampionskog naslova u ovoj disciplini.

»Pored ovih uspjeha, bilo je još dosta plasmana među prvih pet, deset pogotovo, na jugoslovenskim prvenstvima, i to u tehničkim disciplinama, priča Pašović. Inače, u priyatnoj uspomeni ostao mi je i nastup na Balkanskom prvenstvu u Bursi, gdje sam dva puta bio drugi, odmah iza bugarskog asa Popangelova, koji je tada dominirao u juniorskoj konkurenciji. U obje ove trke Kuralt je bio treći, a u konkurenciji su bili i Zibler i Strel.»

Ajdin Pašović je i prvi jugoslovenski olimpijac u zimskim sportovima iz Bosne i Hercegovine. Prije njega kandidati za nastup u olimpijskim selekcijama bili su Travničanin Siradž Pinjo i Zeničanin Zoran Blažević, ali tek je Pašović uspio da izbori mjesto u našem olimpijskom timu. Bilo je to na 12. zimskim olimpijskim igrama u Insbrucku, gdje je Pašović zauzeo 41. mjesto u spustu.

»U početku mi taj olimpijski nastup nije izgledao kao nešto posebno, to mi je bilo kao neki normalan slijed u karijeri. Medutim, sada, kako vrijeme odmiče, sve mi to dobija na cijeni kao uspomena, a vremenom je sazrelo i sazna-

nje kako je to, ipak, izvanredno krupan manifestacija«, kaže Ajdin Pašović.

Inače, Pašović je vrlo rano završio takmičarsku karijeru, imao je samo 23 godine.

»Tri posljednje takmičarske godine bio sam bez trenera, morao sam sam o svemu da se brinem, da na sastancima budem svoj predstavnik, da učestvujem u žrijebanju, da sebi uredim skije, da se ujutro probudim na vrijeme, da nadem prevoz... a to je previše da bi dobro mogao da uradi jedan čovjek. Svega mi je bilo dosta. U to vrijeme baš sam za-

vršio fakultet, a u Klubu su sazreli uslovi za temeljitiji rad, i počeo sam novu, trenersku karijeru. Bio je to novi krupan izazov«, veli Pašović, koji je danas trener u Smučarskom klubu Sarajevo i iz čije »radionice« je izašao kasniji juniorski prvak Jugoslavije u spustu Robert Brudar.

Ovo je samo dio priče o šampionima, čiji nastavak su, kao što je već istaknuto, ispisali Tomislav Lopatić, Zoran Čosić i Robert Brudar. No, taj nastavak još uvijek traje.

Postoje neke dileme o tome kada je osnovan SKI-klub, prvi isključivo smučarski klub u Sarajevu i Bosni i Hercegovini. Naime, po sjećanjima nekolicine pionira bosanskohercegovačkog smučanja, SKI-klub je osnovan 1927. godine, ali prilikom traganja za pisanim dokumentom koji bi dokazao ovu tvrdnju, došlo se do drugog podatka. Naime, prvi i jedini pronađeni pisani dokument u kome se spominje SKI-klub je 7. broj časopisa »Naše ljepote« od januara 1929. godine, u kome, između ostalog, u nekoj vrsti uvodnog teksta, stoji:

»Zadnjih godina uzima skijaški sport u Bosni sve više maha. Ove zime osnovan je i SKI-klub. Terena za skijanje imamo na više mjesta, a onaj na Goljoj Jahorini je najbolji, jer je napristupačniji, udaljen od Pala 4 sata u zimsko doba...«

S obzirom na to da časopis nosi vremensku oznaku januara 1929. godine, te uz pretpostavku da su materijali za januarski broj pripremani krajem decembra, nameće se zaključak da je SKI-klub os-

novan početkom (ove) zime 1928/29, odnosno krajem 1928. godine.

No, bez obzira na ovu malu dilemu, bez ikakvog spora, SKI-klub je prvi isključivo smučarski kolektiv na području Bosne i Hercegovine. Klub je u proteklih pet i po decenija nosio još dva imena, Sarajevski smučarski klub (SSK) i Smučarski klub Sarajevo (koje i danas nosi), a u svom tom vremenu rasta bosanskohercegovačkog smučarskog sporta bio je njegova okosnica, u kadrovskom, materijalnom i takmičarskom pogledu. Sretna okolnost je to što je Smučarski klub Sarajevo posljednjih godina dobio ravnopravne konkurente u nekim drugim smučarskim kolektivima, što opet ne umanjuje značaj njegove uloge nosioca razvoja i u prijeratnom i u poslijeratnom periodu.

SKI-klub, a kasnije Sarajevski smučarski klub i Smučarski klub Sarajevo, bio je u svemu pionir ovog sporta u Bosni i Hercegovini. Prije rata Klub je, izgradnjom svojih domova na Crepoljskom i Jahorini (nedovršen izgorio počet-

kom rata), udario temelje modernijem pristupu smučanju. Klub je bio jedan od nosilaca izgradnje prve smučarske skakaonice u Bosni i Hercegovini 1934. godine, da bi kasnije njegovi aktivisti izgradili i klupsku skakaonicu na Crepoljskom. SKI-klub je i inicijator otvaranja prema drugim krajevima u kojima se njegovalo smučanje, što se ogledalo u stručnim i takmičarskim kontaktima sa slovenačkim smučarima, a potom i dovođenju takmičara iz Slovenije, te u vrlo uspješnoj saradnji sa beogradskim i zagrebačkim smučarima. Klub je, između ostalog, i jedan od nosilaca organizacije Prvog jugoslovenskog smučarskog sleta.

Poslije rata tradicija se nastavlja: aktivisti Sarajevskog smučarskog kluba grade početkom šezdesetih godina u to vrijeme jedan od komfornijih smještajnih objekata (»Mladost«), te prvi ski-lift u Bosni i Hercegovini u Rajskoj dolini na Jahorini.

Na takmičarskom planu Klub takođe bilježi značajne uspjehe. I u slučaju da se bitno izmijeni odnos snaga u bosanskohercegovačkom smučanju teško bi neko u dogledno vrijeme mogao preteći Smučarski klub Sarajevo po broju medalja na republičkim prvenstvima. Ovaj klub je do sada dao i najveći broj pojedinačnih jugoslovenskih šampiona u konkurenciji bosanskohercegovačkih smučarskih kolektiva. Prvo se na šampionsku listu upisala Katica Sporer, potom u dva navrata Ajdin Pašović, te Robert Brudar. Uz sve to, Ajdin Pašović je od bosanskohercegovačkih smučara do sada jedini seniorski prvak Jugoslavije, te prvi bosanskohercegovački olimpijac u zimskim sportovima (Inzbruk 1976).

Smučarski klub Sarajevo i danas održava tradiciju masovnosti, kvaliteta, temeljitosti i intenzivne aktivnosti koja služi za ugled.

Smučarski klub Romanija sa Pala nije najstariji smučarski kolektiv u Bosni i Hercegovini, nije ni jedan od najstarijih. Istina, još prije rata na Palama se odvijala bogata smučarska aktivnost. Tu je 1934. godine sagrađena i jedna od prvih smučarskih skakaonica u Jugoslaviji, na području Pala održavana su i brojna druga smučarska takmičenja, tu je djelovala i smučarska sekcija Sportskog kluba Slavija, ali Smučarski klub Romanija osnovan je tek nakon drugog svjetskog rata. Dakle, povod nam nisu godine, pa ni titule, jer one su samo logičan rezultat onoga što čini Romaniju, već ono »nešto«, što ovom klubu daje boju skromnog i izuzetnog sportskog kolektiva.

Pored dobre unutrašnje organizacije, zasnovane na entuzijazmu bez trzavica, kvalitetnog stručnog rada, značajan momenat na putu Romanije ka uspjehu je i trenutak opredjeljenja prvo za smučarsko trčanje, disciplinu koja je pomalo ostala po strani »nobl« interesovanja za sportove na snijegu, a potom posebno orijen-

tacija na biatlon. Sredinom šezdesetih godina paljanski smučari preuzimaju primat u smučarskom trčanju u Republici, ali ko je još uvijek tada mogao i sanjati da će se početkom osamdesetih godina Paljani svrstati u sam jugoslovenski vrh u konkurenciji biatlonaca, kad o ovoj disciplini još niko nije ozbiljno ni razmišljao?!

Da se podsjetimo: biatlon u Bosni i Hercegovini nije »izmišljen« ove decenije. Ima jedna stara fotografija, iz 1934. godine na kojoj su nekadašnji asovi Vlasto Bogdanović, Anton Tilinek i Grujo Samardžić, na skijama i puškama na ramenu, a na poledini je zapisano »Patrola utakmica sa gadanjem«. Bili su to neki davni počeci, ali početak vrhunca je kad su paljanski momci, dotadašnji »čisti« trkači, uzeli puške u ruke i okrenuli se biatlonu. Bilo je to sedamdesetih godina, gotovo juče, a iza njih je već osam titula jugoslovenskih šampiona u pojedinačnoj i ekipnoj konkurenciji, taman duplo više no što su zlatnih trofeja na jugoslovenskim prvenstvima osvojili svi

bosanskohercegovački smučari do pojave generacije Lopatića i Čosića.

Smučarski klub Romanija je, u stvari, slika Pala, čije privredne organizacije, u svojim mogućnostima, doprinose prosperitetu ovog skromnog kolektiva, čiji su odgovor na razumijevanje i podršku — rad i trofeji. A perspektiva Pala je u smučanju. Per-

spektiva su talentovani takmičari koji tek grabe ka velikim sportskim dostignućima, ali perspektiva je i smučarski i inače planinski turizam. Jer, ako ijedno naselje u Jugoslaviji, po svom položaju, može podsjetiti na najrazvijenije smučarske centre Evrope, onda su to, bez sumnje, Pale, čiji su najbolji znak raspoznavanja — šampioni biatlona.